

# ՓՈԽՆՁ

## ԼՐԱԳԻՐ

Գործը կրթականության նախարարության կողմից հրատարակված է և Գործը կրթականության նախարարության կողմից հրատարակված է և Գործը կրթականության նախարարության կողմից հրատարակված է և

### ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ԱՌՈՂՋԱԿԱՆ

#### ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ

Բրտսիայէն կսկիւնը, որովհետեւ տա-  
կաւին այս կառավարութիւնն է աշխարհի  
ուշագրութիւնը դրաւորը: Այն օրէն ի  
վեր' որ Բրտսիա յաղթող ըլլալու փառքն  
ստացաւ, Գաւառի թագաւորն ամենեւ-  
նին իւր միաքը չծած կէր' որովհետեւ վախ-  
նալու տեղ մը չունի. ամենեւին կարծիքը  
չպահէր' որովհետեւ գրիչ բռնելէն աւելի  
սուր բռնած ըլլալ կուզէ ձեռքները: Մեր այս  
ըսածին աղայոց ուղղ ընթերցողք թող  
կարգան հետեւեալը, նամակ մ'է որ թա-  
գաւորը ժողովներուն կողմէ Բրտսիայ ահա  
մանայ ընդարձակութեան վրայ, «Հանու-  
րի, Հէս - Գաւառի և Ֆրանքֆորթի կառա-  
վարութիւնները Բրտսիայ դէմ թշնամու-  
թիւններ ըրին առջի գաղաղակութեան  
դարձալութեանց մասնակցելով: Աւստրիոյ  
հետ մեր վրայ յարձակեցան չընդունելով  
մեր կողմանէ կրենց առաջարկուած հա-  
մամուլութիւնը կամ գտնէ չեղարկութիւնը,  
ուստի այսօր զինուց որոշմանց ենթակայ  
են: Աստուած ուզեց որ այս որոշումը մեր  
կողմը գտնուի. քաղաքական պէտքը զմեզ  
կտրիւթ մեր բանակայ փաստած տեղե-  
րուն կառավարութիւնը անոնց ձեռքէն  
առնուի» եւայլն: Ասոր կրտսն շիտակ խօ-  
սել. «Ես ուսով ըլլալուս համար ունե-  
ցածդ կառնեմ» ըսելու կերպ մ'է այս  
նամակը: Բայց չեմք գիտեր ինչու Աստու-  
ծոյ կամքը կխառնէ Բրտսիոյ թագաւորը:  
Հետաքրքրական տեղեկութիւններ ստա-  
ցանք Արշտուկանայ ժողովին եղած ըն-  
դունելութեան վրայ: Նախագահը երբ  
թագաւորէն հրաման ուղեր է ժողովին  
ուրուագիծը կարգաւ, ասիկա պարզապէս  
անոր բերանը գայեր է ըսելով թէ՛ ար-  
դէն կարդացեր եմ զայն, և պատասխա-  
ներով թէ՛ Աստուծոյ շնորհիւ իւր ըրած  
յաղթութեանց ժամանակը մեծ հեղու-  
թիւնն ու խոնարհութիւնն պէտք էր իրեն:  
միանգամայն աւելցուցեր է թէ՛ «Ես թա-  
գաւորի մ'որդի եմ. այսչափով կրնաք  
հասկնալ թէ՛ որչափ կցաւ իմ այսչափ թա-  
գաւորաց իրենց երկիրներէն զրկուելուն  
վրայ»: Ետքը հասկցուցեր է իւր տառա-  
պանքն յողուտ հայրենեաց այս դրաւու-  
մը ընելու առեն: Այս խօսքերը մեր միա-  
քը ուրիշ դէպք մը կրերեն: Բրտսիոյ  
կայսր Արքեպանգը Ա. աւելի գէշ գիւրքի մը

մէջ կգտնուէր' երբ գաւառանք իւր հայ-  
րը Պօլտս Ա. կայսրը խեղդեղէն ետքը, ի-  
րեն եկան Որլօֆ զօրապետին բերնով ըսին  
«Հիմա, իշխան, և՛ թագաւորելու»: Կը-  
տենուի որ երբեմն թագաւորաց ուրա-  
խութիւնը դառնութիւն ալ ունի: Երես-  
փոխանայ ժողովոյ ուրուագիծէն լուր չու-  
նիմք. այլ և այլ երեսփոխանայ կողմանէ  
չարագրուած երկու առաջարկութիւն մի-  
այն տեսանք, որք են՝ Գաւառի կայս-  
րը թագայ մէջ Ահմադաբադութեան  
հնազանդիլ և նոր միացած երկիրներուն  
ժողովոյ իրաւունքը պահպանել: Ահա ա-  
տենք են երկու առաջարկութեանց նշա-  
նաւոր կէտերը: Գաւառի ժողովրդաց ի-  
րաւանց Բրտսիոյ կողմանէ պահուիլը գեր-  
մանացուց անգամ տարակուսի տեղի կու-  
տայ: Եւ մը լրագիրք թէ և Բրտսիոյ  
միանալու համար Հանուրէն ու Նասօէն  
զրկուած նամակներ հրատարակեցին, բայց  
միւս կողմանէ ասոր վերաբերեալ ուրիշ  
գիտածաց վրայ լուսութիւն կպահեն:  
30000 ստորագրութեամբ աղերսաւոր մը  
Հանուրէն Բրտսիոյ թագաւորին զրկուե-  
ցաւ տղաչելու համար որ իրենց թագա-  
ւորը իւր մայրաքաղաքը գաւառայ: Նասօյի  
աղտուակներ ալ այս մտքը աղերսաւոր  
մ'ուղղեցին: Յիշատի տանք առ այժմ  
աղերսութիւն մը չեն ունենար, բայց  
զերմանային մեծ ոյժ մ'ունի, որ և համ-  
բերութիւն: ասիկա մեծին Նաբոլեոնի  
ժամանակը ութ տարի տեսեց և յաղթեց  
Եւրոպոյ յաղթողին:

Արշտուքս Արքեպանգ յայտարարու-  
թիւն մ'ըրաւ Աւստրիոյ բանակին, որով  
մէկ քանի տուրքու մէջ ամիստիտ լը-  
սեպուի վերջին պատերազմին պատմու-  
թիւնը: Արշտուքսը կյուսայ որ այս պա-  
տերազմին փորձառութիւնը արդիւնաւոր  
պիտի ըլլայ բանակին համար և զինուոր-  
ները կխրատէ որ հաւատարիմ ըլլան:  
Այս անգամ ցաւալի տեղեկութիւններ  
ստացանք Աւստրիոյ ըրած կորուստներուն  
վրայ: Գրեթէ 700 միլիոն ֆրանկ ի կրնան  
հասնիլ զինուց թնդանթից՝ ձիերու՝ եր-  
կաթուղիներու աւրուելու՝ կալուածոց  
կոխուելու՝ պատերազմական ծախուց և  
պատերազմը եղած գաւառաց մէջ տուրք  
չառնուելուն եղած վնասները: Այս հաշ-  
ուին մէջ չէ մարդկային գրամագլուխը.  
այս վերջինը ընդհանրապէս շատ ուշագ-  
րութիւն չգրաւէր. անշտի ծախք եղաւ  
կհարցուի ամեն կողմէ, և «սրչափ մարդիկ

մեռան» ամենեւին չհարցուիր: Վերջին  
պատերազմին մէջ ամենէն շատ վնասու-  
ղը Պոհմիա է. ահա գաւառ մը որ պա-  
տերազմեցաւ. ահա ժողովուրդ մը որ մե-  
ռաւ առանց որ և է փոխարինութիւն մը  
յուսարու. պատերազմէն յառաջ արդէն  
ամեն տեսակ աղտուականութեանց զոհ  
էին. կըրմանամք երբ կիմանամք որ հի-  
մա ալ աղքատութիւնը այն աստիճան հա-  
սած է որ այս գաւառին գիւղացուց մեծ  
մտքը արծաթ գրամին ինչ ըլլալը չգի-  
տէր: Ահաւասիկ այս անձկութեանց պատ-  
ճառաւ է որ այսօր Պոհմիա ալ Հուն-  
դարից պէս յատուի ու պատասխանատու  
կառավարութիւն մը կպահանջէ: Ասկէց  
յառաջ խօսեցանք Աւստրիոյ ժողովրդոց  
բազմատեսակութեան վրայ. այսօր կկրնի-  
նեմք թէ կառավարութիւնը միաձև ըլլա-  
լով արդար ու ազատամիտ ընթացք մը  
բռնելու է. ապա թէ ոչ՝ ամենուն զատ  
զատ կառավարութիւններ պարգեւելով,  
Հաբսպուրկի կայսրութիւնը ասոնց միայն  
վերակացու ըլլալու է:

Զօրապետ Մէնապրէա՝ որ խաղիոյ  
կողմանէ Աւստրիոյ հետ գաղաղակութիւն  
պիտի ստորագրէ, հետեւեալ հրահանգ-  
ներն ունի. «Խաղաղութիւնը հաստատուել  
որ և է պայմանաւ, և կըցածին չափ բան  
պահանջել Աւստրիայէն. վերետիկի գա-  
լով՝ անոր ինկած պարտուց բաժնէն զատ  
փոխարէն չվճարել. Թրանկէն գաւառին  
համար խօսք բանալ, և եթէ պարագայը  
յարմար ըլլան՝ դանի ծախու առնել ա-  
ռաջարկել»: — Վերետիկի համար կիմա-  
նամք որ՝ խաղիոյ հետ միանալէն յառաջ,  
ժողովրդեան քուէարկութեանը պիտի ըս-  
պանեն. և եթէ յարմարի՝ գաւառը փո-  
խարքայութեան փոխուելով, ծերակոյտ  
մը և երեսփոխանաց ժողով մը պիտի ու-  
նենայ: Եթէ սոյոգ են այս վերջին պայ-  
մանները, վերետիկի հայտարարագետու-  
թեան գուքտերուն ստուերը կամայ կա-  
մայ գերեզմանէն դուրս կենէ աթուր  
նստելու, ինչպէս նաեւ հետը մէկտեղ ձէ-  
նովայի ու Նաբոլիի պահանջմանքը. ա-  
պա թէ ոչ՝ վերետիկոյց քուէները չա-  
հելու համար քաղաքական խաբէութիւն  
մ'է:

Բրտսիա Միացեալ Նահանգաց հետ  
միացաւ: Երկու նոր մեծ տէրութիւնը  
միւս հին մեծ տէրութեանց համար ըս-  
պառնալիքներ կընեն: Անցեալները հա-  
սարակապետութեան նաւատորմիդ Գը-

ըօնշարժի նաւահանգիստը այցելութիւն ըրաւ և ուրախութեամբ ընդունուեցաւ : Եւրոպիոյ ու աշխարհի մէջ ամենէն տիրապետական կառավարութիւնը աշխարհի ամենէն ազատամիտ կառավարութեան հետ բարեկամութիւն կհաստատէ : Տեսնենք ի՞նչ վարձան կունենայ այս զարմանալի լծորդութիւնը :

Անգղիոյ մէջ այս շարաթ երեք խընդիր մասնաւոր ուշադրութիւն կգրաւեն : Սաութհամթընի հացկերոյթը , քօլէրան և Անգղիոյ զինուորական վիճակը : Սաութհամթընի քաղաքական ժողովը իւր քաղաքապետին համաձայնելով , ժամայիգա կղզւոյն նախորդ կառավարիչ բարբարոս իշխիւնի պատիւ հացկերոյթ մը տուաւ : Իշխի ատենախօսութեանը մէջ յիշեալ կղզւոյն վերջին դէպքերը նշանակելով ըսաւ թէ խստութիւն ընելու հարկադրուած էր : Նոյն միջոցին 3000 քաղաքացիք քաղաքին ուրիշ կողմը խոնելով այս հացկերոյթին դէմ կըողքէին յանուն մարդկութեան , — Բօլէրան տակաւին զոհեր կընէ Լոնտոնայի նեղ ու աղետոտ փողոցներուն մէջ ու օրը գրեթէ 70 — 80 հոգի կտանի : — Իսկ զինուորական վիճակին գալով , Ուիկք ու Թորիք համաձայնած են կառավարութիւնը ստիպելու որ բանակն ու նաւատորմիլը շտապեն : Աւստրիոյ գլխուն եկած վերջին ձախորդութիւնը իրենց ուշադրութիւնը կը գրաւէ : ուստի կուղեն պատրաստ գըտնուիլ :

Հանովրի թագաւորը՝ որ թագուհւոյն ազգականն է , մոռցուեցաւ : Պէճիքայի թագաւորը թող խորհի այս մոռացութեան վրայ , թէպէտ և Անգղիա այցելութեան ատենը իրեն ըտուեցաւ թէ Անգղիա Պէճիքայի քոյրն է : այո՛ր Անգղիա ամենուն քոյրն է խօսքով և չէ՛ թէ գործով : 1839ին խալիպ համար ստակ մը չվատնեց : Տանիմարքայի վիճակին անգղիական անտարբերութիւնը պատճառ եղաւ՝ թէ և թագաժառանգը Տանիմարքայէն իշխանուհի մ'առաւ : այսօր կարգը Հանովրին է , վաղը գուցէ Պէճիքայի կըլլայ՝ թէպէտ և Անգղիա իրեն սիրելի քոյր մ'է :

### ՆԵՐՔԻՆ

Բորթուկալի դեռպանը անցեալ շաբաթ օրը պատիւ ունեցաւ օգոստոսիառ Սուլթանին ներկայանալու և Նորին վահափառութեան մատուցանելու Բորթուկալի թագաւորին կողմանէ նամակ մը և Աշտարակ ու Սուր (Թուրք է Էքէ) ըսուած պատուանշանը : Այս ընդունելութեան ներկայ էին բարձր , մեծեպարքօր , արտաքին գործոց ու ծովակալութեան պաշտօնեայք և Մէճլիսի — վալայի նախագահը :

— Վիէննայի օսմանեան ընդհանուր հիւպատոս Բէրթէլ Էֆէնտին մայրաքաղաքս կանչուած է ուրիշ պաշտօնի մը համար : Կըսուի թէ , ասոր պիտի յաջորդէ վաճառական յոյն մը , որ քսան տարիէ ի վեր յիշեալ մայրաքաղաքը կգտնուի եղեր :

— Մայրաքաղաքիս գաղղիական դեռպան Մուլիէ մարքիզը առաջիկայ չորեքշաբթի օրը Փարիզ կուղեւորի , Գաղղիոյ արտաքին գործոց պաշտօնին կուսած ըլլալով :

Լալով : Նորին վահափառութիւնը պատիւ ունեցաւ օգոստոսիառ Սուլթանին ընդունելու առաջին աստիճանի Օսմանիէ ականակուռ պատուանշան :

Կըսուի թէ Մուլիէ մարքիզի պիտի յաջորդէ Պէրլինի գաղղիական դեսպան Պ. Պէնէտէթի :

— Մէճլիսի վալայի անդամ անուանեցաւ Կիրիալի Մուսթաֆա փաշայի որդի Վէլի փաշա :

— Բ. Դուռը սրոյնը է Օսմանեան դեռպանութիւն մը հաստատուել Միացեալ Նահանգաց վաշինկթըն մայրաքաղաքին մէջ : Այս հաստատութեան համար 3-4000 լիրա տարեկան ծախք պիտի սահմանուի :

— Կըսուի թէ , Մէճլիսի վալայի անդամ Գապուլի փաշա առեւտրական գործոց պաշտօնեայ պիտի անուանի փոխանակ Հալիլ փաշայի , որուն դարձեալ Թօփհանէի պաշտօնէութիւնը պիտի յանձնուի եղեր :

— Օգոստ . Սուլթանը Տրապիզընէն 30 արաբ նժոյգ ընդունելու է : Կըսուի թէ , ասոնք Նաբոլէոն կայսեր և Վիքթոր Լամա նուէլ թագաւորին պիտի ընծայէ :

— Մայրաքաղաքիս մեծ մարտտան առանդապահը 6000 լիրայի գույքութեամբ մը ոստիկանութեան մատնուած է : Այս պաշտօնակալը քննութեան ատեն խոստովանելով իւր յանցանքը , միանգամայն յայտնել է թէ 600 զուրուշ ամս կանով մը չկրնալով ապրիլ՝ հարկագրեր է այս գույքութիւնն ընել :

— Կիրիալի Մուսթաֆա փաշան այսօր կուղեւորի Կրեաէ : Կրեաացիք հաճութեամբ պիտի տեսնեն այս անձը՝ որ քսան տարի յառաջ կառավարեց զիրենք և շատ բարի յիշատակներ թողուց : Նորին վահափառութեան ընկերացած է իւր սրբիներէն մէկը Սալիհ պէյ :

— Ոստիկանութեան ժողովին Միլիթի անուանեցաւ Վէհալի Էֆէնտի փոխանակ Սալիա Էֆէնտիի՝ որ ուրիշ պաշտօնի կուսուած է :

— Լէվընթ Հէրըտ այս շաբթու հետեւեալ տեղեկութիւններն ունի Կրեաէի վրայ :

« Կրեաացի որ Կրեաէի խնդիրը մեր չգուշակած հետեւանքը պիտի ունենայ : Եղբայրս իշխանը առաջարկել է Բ. Դրան յիշեալ կղզին իւր իշխանութեանը յանձնել , պայմանաւ որ առաջին տարին 80,000 լիրա , երկրորդ տարին 100,000 եւ մինչեւ 15 տարի 100ին 5 աւելցընելով աւելք մը վճարէ կայսերական կառավարութեան : Ասկէց զատ Բ. Դրան կթողու կղզւոյն կառավարչին ընտրութիւնը՝ միայն զինուորական տեսչութեան յանձնառու ըլլալով : Իշխանին այս առաջարկութիւնը Բ. Դրան խորհրդակցութեան նիւթ եղած է : Կրեաէ գըտնուող եղբայրական զօրաց հրամանատար և գլխաւոր Նահին փաշայն իւր իշխանութիւնէն ետ կանչուելով , յիշեալ զօրքը ուղղակի կայսերական զօրաց հրամանատարութեան տակ ձգուելու է : »

— Ֆիլիպէէն կգրեն օգոստոս 20 թուով : « Տեղւոյս կառավարիչ Ահմէտ Աթա պէյը իւր պաշտօնը վերադարձաւ եւ Վալին բարձր Խուրիա փաշան Անդրիանուպօլսէն հեռացել է չրջակայ գաւառներն աչքէ անցնելու համար : Կիմանաք որ Ֆիլիպպօլսէն պիտի անցնի Անդրիանուպօլսի երթալու համար եւ արդէն հիմայ քաղաքէս վեց ժամ հեռու Պաղարձը գիւղաքաղաքն է եղեր : Ֆիլիպպօլս

պօլսեցիք անհամբեր կսպասեն անոր գալըստեանը և Կյուստան որ անոր խնամօքը տեղւոյս քաղաքական վիճակը ուրիշ բարեկառութեան ենթակայ կըլլայ :

3 այսին է որ քաղաքիս մէջէն կվազէ Մառիցա գետը որով քաղաքն ալ երկու մասն կը բաժնուի , այսինքն՝ Ֆիլիպպօլսիս եւ Գառչը-Նաքա : Այս Գառչը-Նաքան որ բաւական ընդարձակ տեղ մի է , գրեթէ ինքնագլուխ գաւառիկ մի դարձած է : տեղացիք անոր ընդլիճներէն այնքան կվախեն որ Կականիցա անունը կուտան անոնց . ես թէպէտ այս բառին նշանակութիւնը չեմ գիտեր , սակայն կերեւակայեմ որ « ինքնագլուխ կամ հսկայ » ըսել ըլլայ , եւ արդարեւ նոյն դիրքն ունին . իրենց ամենափոքրիկ վէճը դանակով կլմնայ եւ Կառավարութեան մարդիկներէն շատերը կվախեն անոնց մօտենալ ու դանոնք բանտարկել : վերջապէս շատ վառ կհասցնեն տեղացւոյ . ես չիտակը զուրցելով երեսնին նայելու անգամ կտոկամ : — Գեռ երկու օր չկայ որ Գառչը-Նաքացի Կալաէցա մը տեղւոյս Թէփէ-Ալթը թաղին մէջ ամենափոքր բանի մի համար յոյն երկտասարգ մի մեռուցեր է , թէպէտ Վարչութեան կողմանէ եղեւնազօրքը բռնուել է սակայն հետեւանք մի չունենար , քանզի քիչ օրէն անշուշտ պիտի լսենք որ իւր համախոհներէն քանի մը կականիցա Վարչութեան պիտի գիմեն և բռնութեամբ պիտի ազատեն իրենց հսկայ ընկերը : այս մարդկանց խօսակցութեան եղանակն ալ խիստ տարօրինակ կը թուի ինձ : թէպէտ թուրքերէն կիսօխն բաց օտար թուրքերէն մը որ Պօլսոյ մարդիկները խիստ քիչ պիտի համարեն : Ալ չեմք գիտեր թէ ի՞նչ պատճառաւ կառավարութիւնը դատնք չբռնաբարէր . բայց իրենց մահուան երկիւղ չունենալուն յայտնի ապացոյցն այս է որ իրարու միշտ « Մէհապա անէթիլք » կը դռնեն : ասոնց մէջ Պուլղար ընտկիներ ալ այն եղանակին համեմատ կվարուին , սակայն Թուրք Կականիցաներուն անոնց յաակացուցած « կեալուր » անակաւնէն քիչ մը նկուն եղած են : երանի թէ Ահմէտ-Աթա պէյը վերոյիշեալ այս անխիղճ բառը Ֆիլիպպօլսոյ տաճկաց բաղրքէն իսպառ աւրել բարեհաճեր է :

Անցեալները յոյն երկտասարգ մի , ձմեռուկ մի ձեռքը , Թէփէ-Ալթըն անցած ժամանակ , յանկարծ քթէն բերնէն տարսախելի արիւն հոսելով իսկոյն կմեռնի :

Այս քանի մը ամսուան մէջ Մառիցայի ջուրը սաստիկ նուազութիւնը Ֆիլիպպօլսոյ եւ Անդրիանուպօլսոյ՝ Էնէղի հետ ունեցած վաճառականական յարաբերութեանը արգելք եղած է , վասն զի լաստ (սալ) մի 15-20 պարկ բեռնով իւր ճամբորդութիւնը չկրնար ընել յէնէզ : Արդէն կիմանաք որ Մարսիլիպէն Անդրիանուպօլսի եկող ցորենի վաճառականներ մինչեւ յառաջիկայ սեպտեմբեր ամսոյս վերջերը չենդէն ատեւտուր ընկուչէն վատահիւր եւ հիմակ կարծր ու կակուղ ցորենին եւ միանգամայն հաճարի զինը մինչեւ 100ին 20 բարձրացած է :

Այսօրուան օրս Անդրիանուպօլսոյ մէջ շատ կառքեր կան բրինձով բեռցուած նաեւ խիստ շատ բուրդի , կաշիի եւ քաշափալ պանիրի բեռներ որոնք այլուր պիտի վաճառուին : այս բեռներուն ամեն մէկուն համար 30-32 դահեկան ճամբու ծախք կերթայ : Վաճառականութեան այս գիրքին նայելով եթէ Անդրիանուպօլսէն ի Ռոտտոմթոյ երկաթուղի մը բացուի առեւտրականութեան խիստ բանուկ ըլլալուն երբէք կասկած չմնար : բայց եւ այնպէս կըսենք որ Ռոտտոմթի երկաթուղւոյն հողաբարձութենէն մէկը Պ. Հարրիս քանի մի օրէ ի վեր Անդրիանուպօլսի կգտնուի եւ գայմազամ Աղիլ փաշային ու Գիւրտ օղլու Շէրիֆ պէյին հետ խորհրդակցելով Ֆիլիպպօլս

պօլսոյ վրայօք Անդրիանուպօլսոյ ու Ռոստոմ-  
թոյի մէջ տեղ երկաթուղւոյ մը բացուելուն  
յանձնառու եղեր է :

Հիմակուհիմայ թէ անդրիանուպօլսոցիք  
եւ թէ փիլիպպուպօլսոցիք անհամբերութեամբ  
կսպասեն այս խորհրդոյն կատարուելուն :

### ԱՅԼԵԻԱՅԼԻՔ

Կլեմէ թէ, կայսերական կառավա-  
րութիւնը մայրաքաղաքի մէջ հանքաբա-  
նութեան՝ ճարտարապետութեան ու երկ-  
րաշարժութեան դպրոցներ պիտի հաս-  
տատէ :

—Կրսուի թէ, կրեմէի ապստամբ  
Միայեալ Նազանգաց Նախագահէն խնդ-  
րեր են իրենց համար միջնորդութիւնը  
նել Եւրոպոյ :

—Այս օրերս Սագըղ—աղաճը բաւած  
տեղը տունէ մը 250 լիրայի դողութիւն  
զերէ : Գողերը չպիտի գտնուէին եթէ  
մէջերնին բաժնի համար անհամաձայնու-  
թիւն մտնելով, գողերուն մէկը չերթար  
եղածը ոտականութեան չիմացնէր :

—Չանադգայէի բնակչաց մեծագոյն  
մասը այս օրերս յետին թշուառութեան  
հասած է : Ամայս 27ին իրիկունը յունաց  
դպրոցէն հրդեհ պատահելով, առաջին  
աւանդու համար եղած ջանքերն անօգուտ  
եղեր և հետեւեալ առաւօտուն հազիւ  
մարեր է՝ 601 տուն, 136 խանութ և մեծ  
մզկիթ մը միմիկ դարձնելով :

—Բժիշկ մը այս օրերս յիմարանոց  
տարուեցաւ ոտականութեան կողմանէ :  
Ասիկա Պրուսայէն եկած, Ապուլլաճ ա-  
նուն, արաբ խենդ մ'է՝ որ ինքզինքը բը-  
ժիշկ ձեւացնելով, իրեն մերձեցողին  
բազկերակը կըքնէ և վարձ կընդունի ե-  
ղեր : Այս արհեստը զինքը բռնող ոտա-  
կանաց վրայ ալ ի գործ դրեր է, բայց  
չկրնալով օձիքը թօթիլ անոնցմէ՝ իրեն  
արժան եղած ընդունելութեանը պատա-  
հեր է :

—Արնաւուտ գիւղ գինեպան մը իր յա-  
ճախորդներուն հետ խմելու սովորութիւն  
ունէր : Գիշեր մը իւր այս սովորութեանը  
ընդ եղաւ չարաչար : Տանը դռնէն դուրս  
եկնել կարծելով, ըստ որում սաստիկ գի-  
նով էր, ծովուն դռնէն դուրս կեկէ ուր  
անմիջապէս անդունդը կկլկէ խեղճը :

—Միջեալ կիւրակէ Մալթիէի տու-  
ջին նաւակ մը չընկելով, մէջը եղող երեք  
անձանց մէկը, 22 տարեկան երիտասարդ  
մը զոհ եղաւ, և միւս երկուքը ազատե-  
ցան մօտերը գտնուող ուրիշ նաւու մը օգ-  
նութեամբ :

—Հինգ չարթի երեկոյ Ղալաթիոյ գիւ-  
նեաւան մը մէջ խումբ մը բեռնակրաց մէջ  
վէճ բացուելով կռուած տոտնին, ուրիշ  
բեռնակիր մը զանոնք հաշտեցնելու հա-  
մար միջամտութիւն ընելով՝ խեղճը դիպ-  
մամբ դանակի հարուած մը ստացեր և  
անմիջապէս գետինը փռուեր է անշունչ :

—Նոր վիճակագրութեան մը նայելով  
Գաղլիա 76,500, Ալճերիա՝ 74,000, Միդ-  
զիա՝ 4,500, Չուեցերի՝ 13,800, Եգիպտոս՝  
15,000, Թունիսի՝ 600, Ամերիկա՝ 40,000,  
Պրէզիլիա՝ 18,000, և Բէրու՝ 8000 խա-  
լացի կընակին : Ընդամենը 780,000 :

—Շատերը կկարծեն որ հրեայք վատ  
ու վախկոտ մարդիկ են, «Աստուածաշնչին

հրեայք չմնացին» ըսելով, կարհամար-  
հեն արդի խրայէլացիները : Ասոնք չեն  
գիտեր որ Եւրոպոյ բանակաց մէջ գրե-  
թէ 60,000 հրեայ զինուորք կգտնուին .  
աւստրիացւոց բանակը՝ 30,000 . բրուսի-  
ացւոց բանակը՝ 12,900 . Ռուսիոյ՝ խա-  
լից և Գաղլիոյ բանակաց մէջ 18,000  
հրեայ կծառայեն :

—Քիչ մնաց Հռոմաց բանակն ալ ա-  
սեղնաւոր հրացանը պիտի գործածէր :  
Չինուորական պաշտօնէին առաջարկու-  
թեամբը ասոր գործածութիւնը ընդուն-  
ուելու վրայ էր, երբ խիստ աստուածա-  
պաշտ մէկը ըսաւ թէ՝ տակաւին և ոչ մէկ  
հռոմէական բանակ մը գործածած է այս  
հրացանը : Ասոր վրայ մերժուեցաւ առա-  
ջարկութիւնը . ուստի պապական բանակը  
այս հրացանին գործածութեան օգուտը  
մնասուց փորձով պիտի հասկնայ մեր աստ-  
ուածապաշտին ջերմեւանդութեան շնոր-  
հիւր :

—Հարուստ ու ազէտ երկաթաքար մը  
փաստաբան ըլլալու համար կընտրուի, և  
կընդունուի իբրեւ այն : Ասիկա իւր յաջո-  
ղութեանը վրայ դարմադած՝ բարեկամի մը  
կրտսէ թէ, եթէ քիչ աչքի փառաբանութեան  
այսպէս թաւաքու ըլլալը ինչքէն քիչ աւել  
հաւար : Կպատասխանէ բարեկամը . Նե-  
րեցէ՛ք, հոս փայլ եղբւր կընդունուին :

### ԱՂԳԱՅԻՆ

Տաճկաստանի կաթողիկոսական պատ-  
գամաւորք՝ Գեր . Տ. Ներսէս եպիսկոպոս  
վարժապետեան և վսեմ. Յակոբիկ Եփէն-  
տի Նորատուեկեան այսօր մայրաքաղա-  
քէս կուղերսին Էջմիածին : Յակոբիկ է-  
փէնտին հետ է Նէփրուզեան մեծ . Յա-  
րեթիկ աղան : Բարի ծանապարհ և յաջո-  
ղութիւն կաղթութեմ :

—Խառն ժողովը յանձնաժողով մի  
կազմեր է եղիպտոսի ազգային կառակաց  
վերաբերեալ տեղեկագիր և հրահանգ  
պատրաստելու համար : Անգամբ են գեր .  
Տ. Մեսրոպ Սրբեկիսկապոս Տրապիզոնի,  
Մարկոսեան Գրիգոր և Աղաբէկեան Սար-  
գիս Եփէնտիները :

—Տակաւին մայրաքաղաքս չենք տես-  
ներ Նիկողայոս եպիսկոպոսը, եթէ ստոյգ-  
են այս շտրթու լրածներնիս : Հալէպի և  
ուրիշ կողմերու շատ ազգայինք անոր կա-  
թողիկոսական պատիւ ու մեծարանք ըն-  
ծայելէն զատ, մեծաւ փառօք Չէյթուն  
ալ տարուեր է եղեր : Երէկ հաւատարիմ  
տեղէ կիմանամք որ Նիկողայոս եպիսկո-  
պոսի կողմանէ մայրաքաղաքիս ոսկերչաց  
մէկուն 120 լիրայի գումար մը ղրկուեր է  
չուտով պարանոցի խաչ մը շինելու հա-  
մար : Կատու գեր թէ, Ատանայէն դատ կի-  
րիկոյ բոլոր կողմերը իրեւ կաթողիկոս  
եկեղեցեաց մէջ կ'իշատակուի Նիկողայոս  
եպիսկոպոսը, և թէ՝ Կիլիկիոյ կաթողի-  
կոսական տեղապահ Մկրտիչ եպիսկոպոսը  
Ատանայի եկեղեցւոյն մէջ Նիկողայոսի կա-  
թողիկոսութեան անվաւերութեան վրայ  
մէկ քանի խօսք ըրած ըլլալով, ժողովը  
դեռան կողմանէ սպառնալիք եղեր է ա-  
նոր ուրիշ անգամ այսպիսի խօսք բերնէն  
չհանել :

—Այսօր խնացանք թէ, Չէյթունի  
ազգայնոց երեւելիներէն չորս հոգի մայ-  
րաքաղաքս ոստիկանութեան Գուռը ղըր-  
կուած են :

—Յուսալով որ առժամանակեայ վար-  
չութեան մեծարոյ անգամք հետաքրք-  
րութիւն ունին հայ լրագրոց գոնէ ազ-  
գային գրականները աչքէ անցնել, խիստ  
կարեւոր կհամարիմք այս անգամ մասնա-  
ւորապէս անոնց ուշադրութիւնը հրաւի-  
րել ազգային վարժարանաց վրայ :

Յայտնի է թէ՝ կեդրոնական վարչու-  
թիւն մը, թէ՛ ժամանակաւոր և թէ՛ առ-  
ժամանակեայ, պարտաւոր է ամեն բանէ  
յառաջ մանաւանդ մեր Աղլին համար  
վարժարանաց վրայ դարձնել իւր ուշա-  
դրութիւնը : Արդեօք կոխալիմք երբ ը-  
սեմք թէ առժ. վարչութիւնը այս մա-  
սին մինչեւ այսօր տակաւին և ոչ մէկ  
տնօրէնութիւն մ'ըրաւ, մինչդեռ ի հար-  
կէ ստիպեալ փութաց ելումուտի վերաբե-  
րեալ խնայողութեան խիստ միջոցներ ի  
գործ դնել : Եթէ առժ. վարչութեան մը  
անկ է ելումուտական գործադրութեանց  
ձեւնամուխ ըլլալ, աւելի արժան է վար-  
ժարանաց վրայ ալ աչք նետել և անոնց  
բարեկարգութեան համար պէտք եղած  
ստիպողական հոգածութիւնն ընել, թե-  
րեւս վերաւորին ոմանք, բայց մենք փոյթ  
չընելով կհրատարակենք — ըստ որում  
ճշմարտութիւն է — թէ՛ մանաւանդ վերջին  
ամիսներուս մէջ ազգային վարժարանաց  
չատերը աղաւաղ և ապարդիւն վիճակի  
մը մէջ կգտնուին . թէ՛ թաղական խոր-  
հրդոց շատերը անկարեւոր կամ խիստ  
նուազ կարեւոր պարագաներով զբաղած  
ուսումնական յառաջադիմութեան համար  
հոգ չեն տանիր ըստ պատշաճի : Չենք ու-  
զեր ներկայ ընթացքը մանրամասն նկա-  
րագրել, որովհետեւ վերօք վէրք բժըշ-  
կելու վարդապետութեան ջատագով չեմք  
Ռուսի սու այժմ հնարաւոր եղող դարման  
մը միայն առաջարկելով վարչութեան  
գոհ կըլլամք :

Վարչութիւնը, եթէ արժան կդատի,  
պէտք է երեք կամ աւելի ուսումնական  
և ժրջան ազգայիներէն յանձնաժողով մը  
կազմէ, որոց պաշտօնը ըլլայ ազգային  
վարժարանաց ընդհանուր վերաբերեալ  
թիւն ընել, հարցաքննութեանց ներկայ  
գտնուիլ և մանաւանդ ինքնին հարցա-  
քննել ու արդիւնքը անաչառաբար յայտ-  
նել թաղական տեսչութեանց : Ինչպէս  
առժ. վարչութիւնը, նայեալս և այս հաս-  
տատութիւնը երբէք չեն կրնար պատճառ  
ըլլալ Սահմանադրութեան յապաղման .  
վարչութեան մը ժամանակաւորութիւնը  
և ոչ մէկ տեղ մը արդիւնած է հանրա-  
կան օգտի ծառայելէ : Միայն օր մը ազ-  
գային կառավարութեան զեկը վարող Ժո-  
ղով մը որ հանրութեան օգտակար կըլ-  
լայ, ըստ մեզ աւելի շնորհակալութեան  
արժանի է քան թէ ժողով մը որ տարինե-  
րով կտուէ ու յիշատակութեան արժանի  
հանրօգուտ գործ մը չգործէր : Ազգային  
սր և է վարչութեան մը որ կուզէ օգուտ  
ընծայել Աղլին, ամեն բանէ յառաջ կը-  
պահանջուի ազգային դատարարակութեան  
համար փոյթ ու խնամք : Կսպասեմք ու-  
րեմն տեսնել թէ մեր այս առաջարկու-  
թիւնը ինչ ընդունելութիւն կգտնէ :

— Եւրոպիայէն օգոստոս 4 թուակա-  
նով հետեւեալ նամակն ընդունեցանք եւ-  
րէկ, որ տեղւոյն ազգային անհաճոյ վի-  
ճակը կնկարագրէ :

« Քաղաքիս դպրոցը, որ մէկ հաս է, ա-  
պարդիւն վիճակի մը մէջ կգտնուի. ելից ու-  
միայն մէջ անհաւասարակշռութիւնը տիրած է.   
վարժապետները եւ դասատուները ամիսներով   
իրենց յատկացեալ ամսականները չկրնալով ըն-  
դունիլ կը վնասին եւ իրենց պաշտօնին վրայ   
ցուրտ աչօք կնային: Տասն եւ երկու երեւելի   
անդամներէ բաղկացեալ արտաքոյ սահմանադ-  
րութեան, այսինքն առանց հասարակութեան   
քուէից հաստատուած քաղաքական ժողով   
մը կայ, որ թէ եւ անուրանալի է որ ազգայ-  
նոց մէջ տեղի ունեցած վէճերը եւ կռիւները   
զաղրեցնելու մասին մեծ մեծ ծառայութիւն   
ներ ընաւ, բայց դպրոցին հոգաբարձութիւնն   
ալ իր վրայ ըլլալով անոր ներկայ անկարգ վի-  
ճակին համար ինքզինքը չկրնար արդարա-  
ցնել: Եթէ մէկ մարդ մը կամ ժողով մը չկը-  
նար երկու պաշտօնի մէկէն ծառայել, պէտք   
էր որ քաղաքական ժողովը դպրոցին համար   
յատուկ հոգաբարձութիւն մը հաստատէր. եւ   
թէ կրնայ ծառայել, ինչո՞ւ ուրեմն իր նիստե-  
րուն մէջ դպրոցին անունը անգամ չյիշեր:   
Դպրոցը որ աղբի մը կամ ժողովուրդի մը բա-  
րոյական կենդանութեան էական տարրն է,   
այս ցաւալի վիճակին մէջ թող կենայ, սն-  
դին քաղաքական ժողովը քաղաքիս մէջ եօթը   
եկեղեցի ըլլալով հանդերձ, անոնցմէ մէկուն   
քիչ մը հին ըլլալուն համար նոր ի նորոյ չին-  
ուելուն վճիռ կարձակէ նոյն եկեղեցւոյն քա-  
նի մը տեղը խնդրանօքը. եւ արդէն չին-  
ուելու սկսուած եւ լմնալու մօտ է: Հազար   
հինգ հարիւր տուն, գոցէ աւելի պակաս   
հայոց համար միթէ երկու կամ երեք եկեղե-  
ցին բաւական չէ, որ եօթը եկեղեցի ըլլալով   
ալ, անոնցմէ մէկուն դոյզն ինչ հնութիւնը   
փոքրիկ գումարով մը նորոգելու չեն բաւա-  
կանանար ու ի հիմանէ կը քակեն նոր ի նորոյ   
կշիռն այսքան դրամ վասնելով. երանի թէ   
քիչ մ'ալ դպրոցին դարձնէին իրենց ուշադ-  
րութիւնը ու բաղդատէին եկեղեցիներու շա-  
տութեան ու նորոգութեան եւ դպրոցի մը բա-  
րեկարգութեան օգուաները իրարու հետ եւ   
ըստ այնմ վարուէին »:

— Ահաւասիկ ուրիշ նամակ մ'ալ կէյ-  
վէի Միջազգային օգոստոս 18 թուով գըր-  
ուած, որ վարդապետի մը վրայ մեր ու-  
նեցած բարի համարումը բողբոլին կ'ընծէ:

« Գիւղիս ազգայնոց մէկ մասը աղէկ զիտ-  
նալով որ ազգային յատկապէսութիւնը զբո-  
րոցներուն միջոցաւ միայն կարելի է, ուղեցին   
անոր կարեւոր պիտոյքը հոգալ: Դպրոցը յա-  
տուկ եկամուտ չունենալուն համար, երեւել-  
եաց առաջարկեցին զանի հոգալ եկեղեցւոյն   
դանձանակէն՝ որ բաւական եկամուտ ունի.   
սակայն այս առարկութիւնը մերժուեցաւ եւ   
դպրոցական անկարգ վիճակ մը մէկ քանի տա-  
րի շարունակեցին յետոյ, ուսումնասէր ան-  
ձինք ալ չկրնալով համբերել զիւղիս մէջ կազ-  
մուած հինգ ընկերութիւններն յորդորեցին ի-  
րենց վրայ առնուլ դպրոցին ծախուց հոգը ու-  
նեցած ստակնուն շահովը: Այս նպատակաւ,   
ընկերութեանց անդամները 70-80 հոգւոյ չափ   
անցեալ տարւոյն փետ. 21ին ժողովելով իրենց   
եղած առաջարկութիւնը ընդունելով, ստորագ-  
րեցին եւ Թաղական խորհրդէն դպրոցին հա-  
մար միայն 7000 դրուշ խնդրեցին փոխանակ   
10-12000ի՝ զոր տարուէ տարի հատուցանել   
ստիպուած էր: Վերջապէս, ընդունուեցաւ   
ընկերութեանց այս որոշումը. հոգաբարձու-  
թիւն մը կազմուեցաւ, հայկորան դասատու   
մը բերուեցաւ եւ դպրոցն սկսաւ բարեկարգիլ.   
քիչ ժամանակէն ընդունալէս դասատու մը եւ

աղջկանց համար ալ վարժուէի մը պիտի բեր-  
ուէր: Այս ամէն դովելի սկզբնաւորութիւն-  
ները ոչնչացան Արմաշու վանքէն Աշխենաց   
խորէն վարդապետի զիւղիս գալստեամբը: Վար-  
դապետը անվաւեր կհամարի դպրոցին Հոգա-  
բարձութիւնը՝ որ ընկերութեանց քուէովն   
ընտրուած եւ Թաղական խորհրդէն ու հոգե-  
լոյս Սրբազանէն վաւերացուած էր. եւ ինքնին   
ուրիշ Հոգաբարձութիւն մը կազմելու ձեռնա-  
մուխ կըլլայ: Այս փոփոխութիւնը պատճառ   
եղաւ դպրոցին առանց հոգաբարձութեան մը-  
նալուն, որովհետեւ խորհրդի ընտրած հոգա-  
բարձուաց ոմանք իսկոյն հրաժարեցան եւ ու-  
մանք բնաւ ոտք չկոխեցին այս ապօրինաւոր-  
ութիւնը տեսնելով. ընկերութիւնները հիմա   
ամենեւին ստակ չեն տար եւ բոլոր ծախքը   
եկեղեցւոյն վրայ մնացած է: Գիւղին երեւել-  
իք տեսնելով որ մնալու չկրնար առանձինն   
հոգալ դպրոցը՝ մանկավարժն հանեցին, իսկ   
հայկորանութեան դասատուն ինքնին հրաժա-  
րեցաւ՝ լսելով որ վարժապետաց ամսականնե-  
րը քիչցնելու խորհուրդ կըլլայ. եթէ կառա-  
վարին ալ հրաժարի՝ դպրոցը բոլորովին կ'ոչ-  
ուի: Ահաւասիկ խորհրդի այցելութեան եւ իրեն   
եղած հրապարանաց անտալուն հետեւանք:   
Մեր այս հրատարակութեան պատճառ եղաւ   
անոր այս օրերս դարձեալ զիւղիս գալը եւ այս   
ամիսուն վրայ անտարբեր կենալը:

Խորէն այն ատեն ուրիշ անհաճոյ գործեր   
ալ ըրաւ: Իրեւ խաղաղարար եւ Աւետարանի   
պաշտօնեաց, իրեն զիմով տառապելոց օգնելու   
եւ իրաւանց պաշտպան կենալու տեղ, «էշ,   
զէվզէլ, էշէլ հէրիֆ» անուանելով կ'իլլաւոր-  
էր: Այս ընդունելութիւնը եղաւ Այմերի   
Պօղոս անուն անձին, որ չկրնալով համբերել   
զրով իմացուց թէ «երբ այսպէս զամենքս ալ   
էշ կընէք, դուք ալ էշերու վարդապետ եղած   
կըլլաք»: Վարդապետը այս գրոյն վրայ սառ-  
տիկ զայրանալով, անմիջապէս գիր կգրէ ու մէկ   
քանի անձանց ալ ստորագրել տալով Միւսի-  
րին կուղղէ, որով յիշեալ անձը կըրուի ի ներ-  
քին բանան մահապարտաց եւ շարժմ մ'եւոքը   
հաղիւ կազմաւ միջնորդութեամբ մէկ քանի   
բարեկէր անձանց եւ գիր. Եփրեմ վարդապե-  
տի՝ որ նոյն օրերը Ղուբապէտէն կ'ստուէր:

Ուրիշ գէպը մ'ալ, Խորեն վարդապետ երբ   
իմացաւ թէ բաւական ժամանակէ ի վեր զիւ-  
ղիս մէջ թանգարան մը հաստատուելու խոր-  
հուրդ կայ, շատ հաւանցաւ. սակայն նկատե-  
լով որ ասիկա մէկ քանի երեւելեաց կամաց   
հակառակ է, բոլորովին ձայնը քաշեց: Այս   
մասին քանի մ'անգամ առաջարկութիւններ եւ   
ղան. Արմաշու վանքը կանոնադրութիւններ   
զրկուեցան՝ զորոնք վաւերացուց հոգեւոյս Սրբ-  
ազանք. Երուսաղիմաց Ս. Պատրիարք Հօր կող-  
մանէ շատ գրքեր զրկուեցան. բայց վերջա-  
պէս զոգուեցաւ հակառակորդաց ջանքերը:   
Վարդապետը տեսաւ, սակայն լուց որովհե-  
տեւ այս էր երեւելեաց կամքը: Ահա, այսպէս   
Խորէն փոխանակ զիւղիս մէջ խաղաղութիւն   
հաստատուելու, վեր ի վայր ըրաւ զանի այն առ-  
ախճան՝ որ կրօնափոխութեան արտաք քիչ մնաց   
զիւղիս մէջ պիտի մտնէր: Հիմա ամեն բան   
անկարգութեան մէջ է, եւ Տէրօջը այցելու-  
թեանը կ'սպասեմք:

— Հետեւեալ նամակն ալ ֆիլիպէն   
ուղղուած է օգոստոս 21 թուով, որ ըն-  
թեցողին ցաւ կ'պատճառէ:

« Տեղւոյս ազգայնոց մէջ երկու ամիսէ ի   
վեր բաւական մեծկակ խռովութիւն մի ծա-  
ղած է Տէրութեան ժողովոյն մէջ Ազգիս կող-  
մանէ ընտրուելիք անդամի մը վրայօք. աս   
խռովութեան պատճառաւ եկեղեցին բաժ-  
նուեցաւ անանկ որ Ազգիս մեծագոյն մասը   
որոնք չէին ուղեր իրաւամբ վերոյիշեալ ան-  
դամին ընտրութիւնը, արժ. Տ. Գէորգ հօր հետ   
Ս. Խաչ մատուը կերթային աղօթելու առանց

պատարագի. միւս մնացածը արժ. Տ. Մեսրոպ   
հօր հետ Ս. Գէորգ եկեղեցին. այս եղելու   
թիւնը արդարեւ խիստ ծանր էր ֆիլիպպոս-  
պօլսոյ մեծահաւատ եւ բարեմիտ Ազգայ-  
նոց համար: Այս միջոցիս Անդրիանուպօլ-  
սէն Մեծ. Պօղոս աղա Ենքըճեան վաճառա-  
կանը իւր գործոց պատճառաւ հոս գտնուե-  
լով կողմնակի հաշտութիւն մի ընել ջանաց,   
բայց յաջողեցաւ արդեօք. . . այս, եկեղեցին   
միացուց, բայց զարմանալին այս է որ Տէր   
Մեսրոպ հօր պատարագ մատուցած ատեն Ազ-  
գիս մեծագոյն մասը եկեղեցի չգար, իսկ Տէր   
Գէորգ հօր պատարագ մատուցած ատեն մնա-  
ցածը չգար եւ կամ եթէ եկեղեցի գան, ողջնի   
ժամանակ կցուին ողջոյն շատնելու համար.   
չեմ գիտեր թէ այս կերպ խաղաղութիւնը ինչ   
կնշանակէ եւ մը բազմաթիւ գիմելու է բուն   
նշանակութիւնն իմանալու համար. սակայն   
ես գոհ եմ որ այս կերպ խռովութիւնները   
դպրոցին ընթացից խոչընդոտն չեն ըլլար եւ   
ողւով չափ կ'ջանան անոր յառաջագիմու-  
թեանը Տ. Գէորգ հայր, Մարգարէ Բէշեանի   
Տ. Յարութիւնով եւ Գէորգ ու Մանուկ Էֆէն-  
տիններ շինողեան, որոց խնամքը խիստ մեծ   
է. զիշեր ցորեկ նոր նոր խորհուրդներ կրնն   
դպրոցական վիճակի վրայ. նաեւ խիստ դու-  
վելի է ընդհանուր հոգաբարձուաց ջանքը »:

ԾԱՆՈՒՑՄՈՒՆՔ

Լանկայու կողմը Այաղմա փողոցը 350   
կանդուռի չափ գետին մը ծախու է: Ու-  
ղղը պէտք է տեսնէ Տ. Պօղոսեան Բար-  
սեղ աղան՝ որ Գումուշափուրի մայր եկեղեց-  
ւոյ դպրոցը կ'գտնուի, կամ իւր տունը՝   
որ յիշեալ փողոցն է:

Հայկորանութեան հինաւուրց դասա-  
տու մը պատրաստ է մայրաքաղաքիս աղ-  
գային վարժարանաց կամ տուններու եւ   
կամ գաւառաց մէջ վարել յիշեալ պաշ-  
տօնը: Ուղղը կրնայ տեսնել զինքը լրագ-  
րիս գրասենեակին միջոցաւ:

ՎԻԿՏՈՐԻԱ ԱՆԳՂԻՈՅ ԹԱԳՈՒՂԻՈՅ ԱՐՇԱ-  
ԿՈՒՆԻ ՀԱՅ ԹԱԳԱՌՈՐԵՆԵՆԵ ՍԵՐԿԷ. Հեգնալ Ս.   
Միւս վանքէն:

Չմիւռնից Տէտէեան տպարանէն հա-  
յերէն ու անգլիարէն լեզուներով ի լոյս   
ընծայուած այս հեղինակութիւնը այս շա-  
բաթ ընդունեցանք մեծարգոյ Հեղինակին   
կողմանէ, որ անշուշտ մայրաքաղաքիս   
գրադաճաւաց ալ զրկուած է ծախելու   
համար:

Արժան է որ այսպիսի հետաքրքրա-  
կան գրուած մը տեսնեն ամեն ազգայինք:   
Մեր Ազգին համար քիչ պատիւ չէ Անդ-  
ղիոյ պէս հօր տէրութեան մը վեհափառ   
Գահակալին հայկազն սերունդէ ծագիլը:

ԱՌՈՂՋԱՐԱՆՈՒԹԻՒՆ. — Առողջութեան   
պահպանութեան համար անհրաժեշտ ե-  
ղող խնամքն ու պիտոյքը սովորեցնող այս   
օգտակար գիրքը կ'ծախուի բոլոր Հայ գը-  
րադաճաւաց քով եւ մասնաւորապէս Ա-  
րագրիս գրատունը, ի զին 8 զուրուշ:

ՏՆՕՐԷՆ ԵՒ ՏԵՐ ԼՐԱԳՐՈՅՍ   
Հ. Ս. ԱԼԱՃԱՃԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՌՈՒԲԵՆԻ Յ. ԲԻՐԲՅՆԱՆ   
Կ.-ՊՈԼԻՍ, ՅԻՆՏԱՆԻՍՏԱՆ ԵՐԵՎԱՆԻ ԹԻԻ 19.